



Ortsanalys för Hjorted





Innehåll

1.	Bakgrund.....	3
1.1.	Vad är en ortsanalys?	3
1.2.	Ny översiktsplan för Västerviks kommun	3
1.3.	Planeringsförutsättningar	4
1.3.1.	Nuvarande ÖP	4
1.3.2.	Detaljplaner	5
1.4.	Andra utvecklingsprojekt och tidigare insatser	5
1.4.1.	Infrastruktur	5
1.4.2.	Byggnation	5
1.4.3.	Rekreation.....	5
1.4.4.	Natur	6
1.5.	Medskick från dialogarbete 2010	6
1.6.	Medskick från dialogarbete 2025	6
2.	Nuläge för orten.....	6
2.1.	Geografiskt läge	6
2.2.	Befolkning och bebyggelse	7
2.2.1.	Befolkningsutveckling	7
2.2.2.	Åldersfördelning.....	8
2.2.3.	Socioekonomiskt läge	8
2.2.4.	Lediga tomter.....	9
2.2.5.	Bebyggelseutveckling.....	9
2.2.6.	Markägoförhållanden	10
2.2.7.	Permanentbostäder och fritidsboende	10
2.3.	Historia	10
2.3.1.	Ortens framväxt	10
2.3.2.	Kulturmiljövärden	10
2.4.	Landskap och naturvärden	11
2.4.1.	Grön- och blåstruktur.....	11
2.4.2.	Riksintressen	12
2.4.3.	Skyddade områden	12
2.5.	Övergripande klimatrisker	12
2.5.1.	Temperatur och värmekartering.....	12
2.5.2.	Nederbörd, skyfall och översvämning.....	13
2.5.3.	Torka och bränder.....	14
2.5.4.	Ras, skred och erosion	15
2.6.	Funktioner	15
2.6.1.	Bostadsområden	15
2.6.2.	Centrum	16
2.6.3.	Verksamhetsområden.....	16
2.6.4.	Offentlig verksamhet	16
2.6.5.	Handel, service och besöksnäring.....	16
2.6.6.	Fritid, kultur och rekreation - föreningsliv, folkliv.....	16
2.7.	Kommunikationer och infrastruktur	16
2.7.1.	Restider	16
2.7.2.	Biltrafik och vägnät	16
2.7.3.	Gång- och cykeltrafik	16
2.7.4.	Kollektivtrafik	17

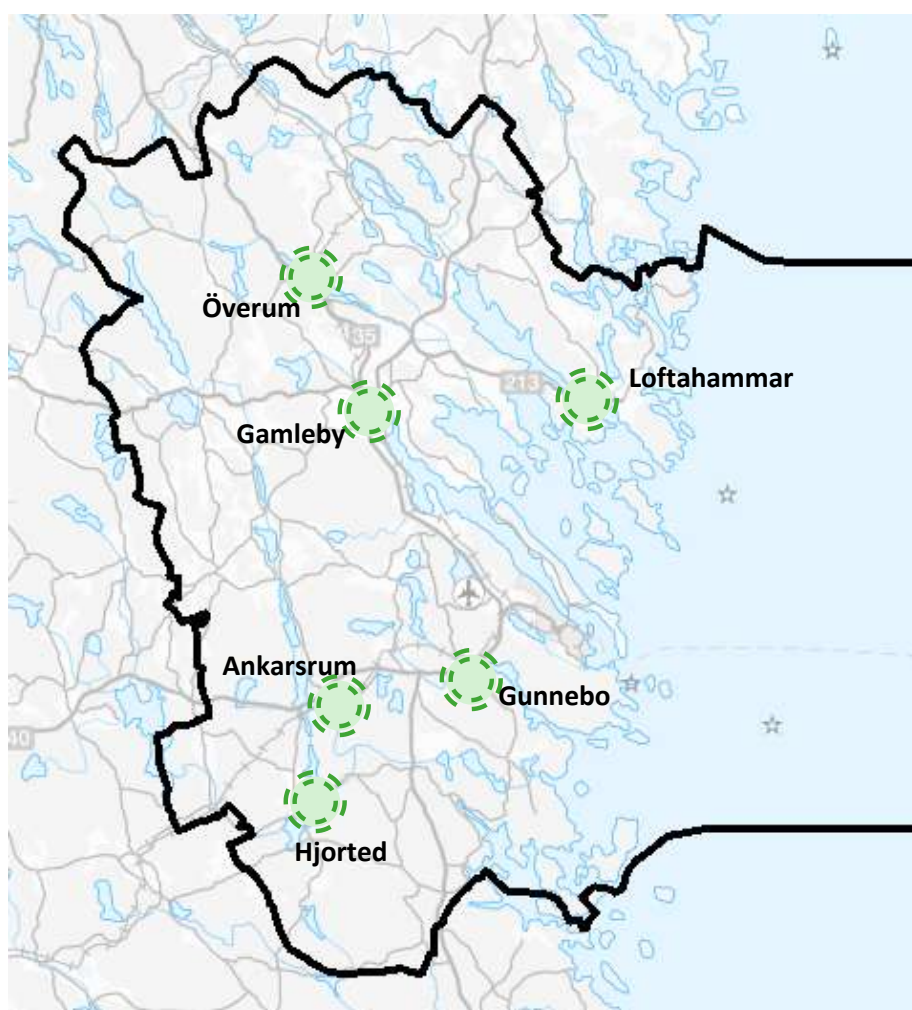


1. Bakgrund

1.1. Vad är en ortsanalys?

För att få en klarare bild av förutsättningarna i kommunens orter används ortsanalyser som verktyg. En ortsanalys är en Ortsbeskrivning som syftar till att skapa en gemensam bild av en Orts förutsättningar, kvaliteter och förbättringsbehov. Den syftar även till att vara en grund för dialog om orternas förutsättningar och utveckling framåt, och underlaget används vid invånardialogtillfällen.

På följande platser i kommunen genomförs en ortsanalys under 2024/2025 som en del i arbetet med framtagande av ny översiktsplan.



1.2. Ny översiktsplan för Västerviks kommun

Västerviks kommun arbetar med att ta fram en ny kommunövergripande översiktsplan (ÖP). Enligt plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som ska omfatta hela kommunen. Översiktsplanen är kommunens långsiktiga plan för den fysiska utvecklingen av hela kommunen, det vill säga hur



mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den berättar exempelvis om var bostäder ska byggas, var näringslivet ska kunna etablera sig, var grönstruktur och natur ska utvecklas liksom cykelstråk och kollektivtrafik.

Processen för framtagandet är till stor del styrd av plan- och bygglagen, som bland annat sätter förutsättningarna för hur samråd och granskning ska gå till. Kommunen har därtill valt att genomföra utökade dialoger som ett komplement till senare samråd och granskning för att tidigt i processen få in kunskap och perspektiv från olika målgrupper. Inför dessa tidiga dialoger tas ortsanalyser fram som ett verktyg. Vid dialogtillfällena har målgrupperna möjlighet att ta del av delar av ortsanalyserna och ge input på om det saknas relevanta uppgifter och andra medskick. Ortsanalyserna ligger till grund för det samrådsförslag för översiktsplan som tas fram.

Arbetet med framtagande av den nya översiktsplanen, ÖP2050, pågår under flera år. Samråd beräknas ske under 2026, granskning under 2027 och ett antagande av den färdiga översiktsplanen förväntas under våren 2028.



1.3. Planeringsförutsättningar

1.3.1. Nuvarande ÖP

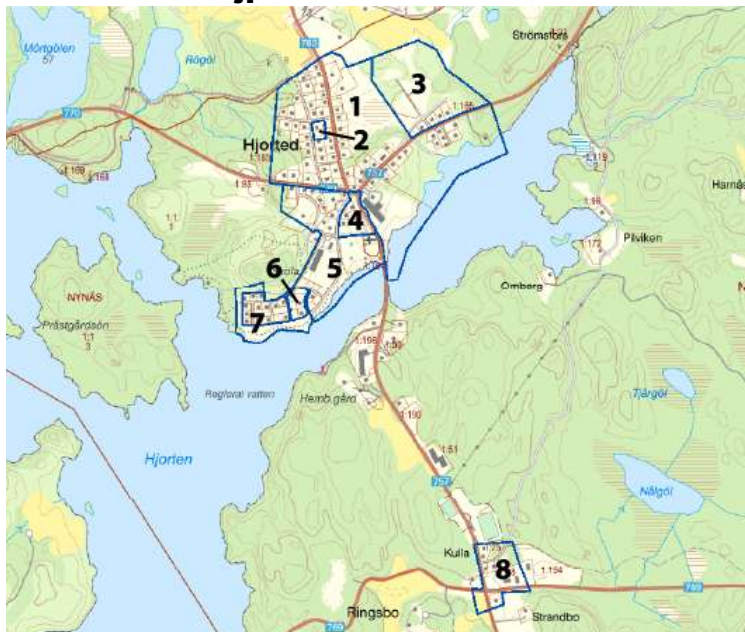
I nuvarande ÖP 2025 är Hjorted markerad som nivå 4, mindre tätorter. Kommunens strategi för utveckling för övriga tätorter har formulerats i kommunens riktlinjer för landsbygdsutveckling i ÖP 2025.

Utvecklingsmöjligheter för mindre tätorter:

- Basutbud av kollektivtrafik med koppling till knutpunktshållplatser längs de strategiska stråken.
- Attraktivt boende.
- LIS-områden.



1.3.2. Detaljplaner



Kartbilden visar gällande detaljplaner i Hjorted (markerade med blå ytterlinjer).

Gällande detaljplaner

I Hjorted finns gällande detaljplaner vars fastigheter inte är fullt utbyggda. Inom orten finns mark planlagd enligt följande.

- Obebyggd mark planlagd för bostadsändamål uppnår cirka 40 000 kvm och återfinns i detaljplan 1, 3, 5, 7. Den största delen av denna mark (ca 28 – 30 000 kvm) är belägen i nordöstra delen av samhället, vars fastighet ägs av kommunen. Det möjliggörs för både friliggande bostäder och flerfamiljshus.

Pågående planarbeten

Inget aktivt planarbete pågår.

1.4. Andra utvecklingsprojekt och tidigare insatser

1.4.1. Infrastruktur

Inget att notera i närtid.

1.4.2. Byggnation

Inget att notera i närtid.

1.4.3. Rekreation

Generationsparken i centrala Hjorted har tillkommit runt år 2019 efter lokalt engagemang tillsammans med kommunen och andra finansiärer. Ett utegym har byggts.



1.4.4. Natur

X-rundan för att stärka folkhälsan genom motion och promenad i naturen har tillkommit.

1.5. Medskick från dialogarbete 2010

2010 genomfördes dialoger i samband med framtagande av nu gällande översiktsplan (ÖP2025). Det som framkom under dialogen sammanfattades i en karta och de viktigaste medskicken från denna karta som gäller översiktsplanarbetet har kategoriserats i punkterna nedan.

- Underlätta rörelse mellan samhället och idrottsplatsen, badplatsen på andra sidan bron.
- Mer fokus på idrott, rörelse, motion ex motionsspår, ridning, bad
- Möjliggör mer kontakt med vattnet via allmänna båtplatser
- Tydligare centrubildning och upprustning av centrum
- Utvecklad trafiksäkerhet och skötsel av vägar, kopplingar till stråk
- Gör de kommunala tomterna som finns i säljbart skick
- Utveckla besöksnäring, ex camping och outdoor
- Bibehåll ortens service

1.6 Medskick från dialogarbete 2025

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att tillgodose Hjorteds behov av fler bostäder, särskilt tillgänglighetsanpassade bostäder i markplan för äldre, större hyresrätter och radhus samt mindre, prisvärda hyreslägenheter för unga. Bostadsrätter efterfrågas också. Bebyggelse föreslås bland annat kunna utvecklas vid Gökgatan och i sjönära lägen, under förutsättning att naturvärden, träd, Tjustleden och allmänhetens tillgång till strand och bad bevaras. Gång- och cykelvägar behöver utvecklas, särskilt över sjön vid kyrkan och till badplatsen, och tryggheten i trafikmiljön måste förbättras genom säkra övergångsställen och bättre vinterväghållning. Genomfartsvägarna är relativt hårt trafikerade och säkerheten för oskyddade trafikanter är dålig. Kollektivtrafiken, särskilt till södra Hjorted och på helger, bör förbättras.

Det finns ett uttalat behov av mötesplatser för unga samt fortsatt satsning på fritidsmiljöer som badplatsen, generationsparken och barkbanan. Elljusslingor och bättre belysning i samhället skulle öka tryggheten och attraktiviteten. För näringslivet är fungerande kollektivtrafik, fiberutbyggnad, god väghållning och tillgång till industrimark i anslutning till samhället viktiga förutsättningar att planera för.

2. Nuläge för orten

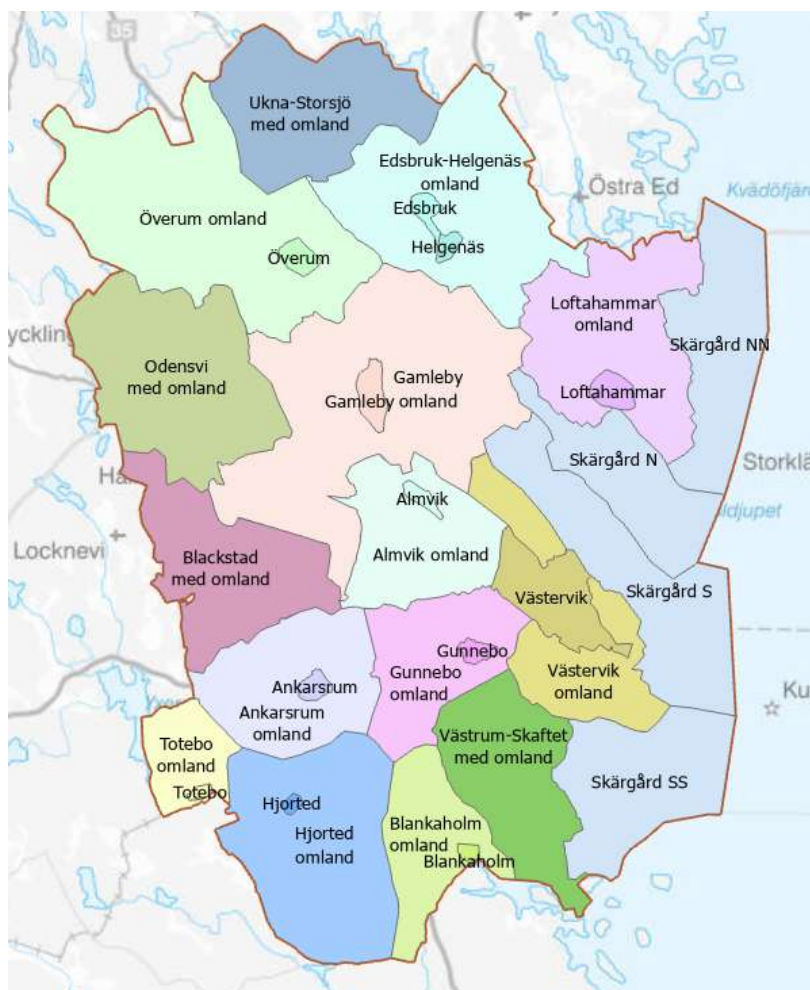
2.1. Geografiskt läge

Tätorten Hjorted, uppdelad på två sidor av sjön Hjorten, ligger vid den gamla riksväg 4 i södra kommundelen. Redan på medeltiden anlades en bro på platsen. Vid brons norra fäste växte en kyrkby fram. Den största delen av orten ligger



fortsatt på norra sidan av sjön, medan söder om vattnet återfinns bland annat badplats, äldreboende och idrottsplats. En halvmil nordväst om Hjorted gick smalspårsbanan mellan Västervik och Hultsfred. Här byggdes Hjorted station 1879. Men den platsen utvecklades aldrig till något stationssamhälle, utan byn blev kvar där den låg.

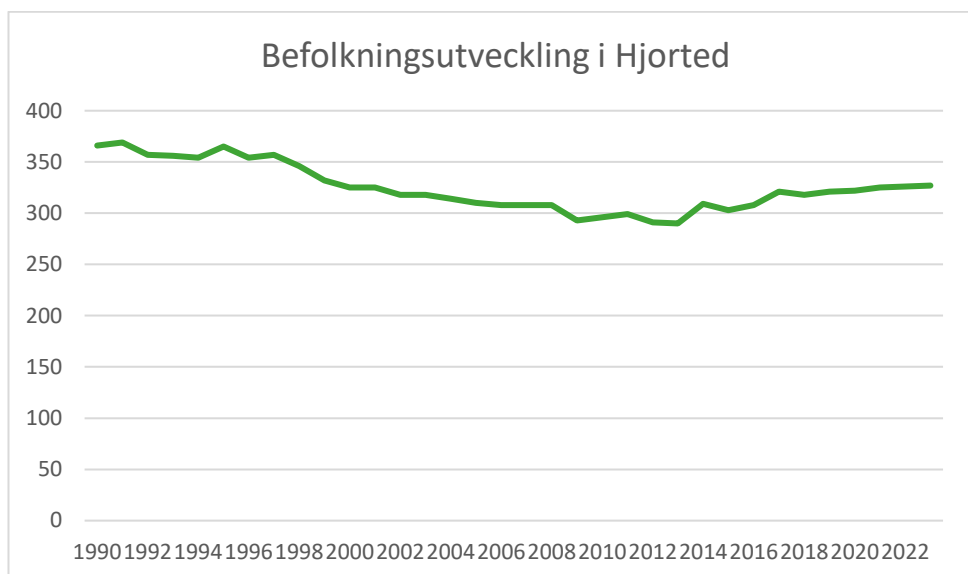
Från Hjorted tar det ca 10 minuter att nå riksväg 40 i norr, och totalt ca 12 minuter till Ankarstrum. Till Västervik tar det 30 minuter med bil, likaså Vimmerby, medan det är ca 40 minuter till Oskarshamn. Det tar ca 13 minuter att nå E22an i öst.



2.2. Befolkning och bebyggelse

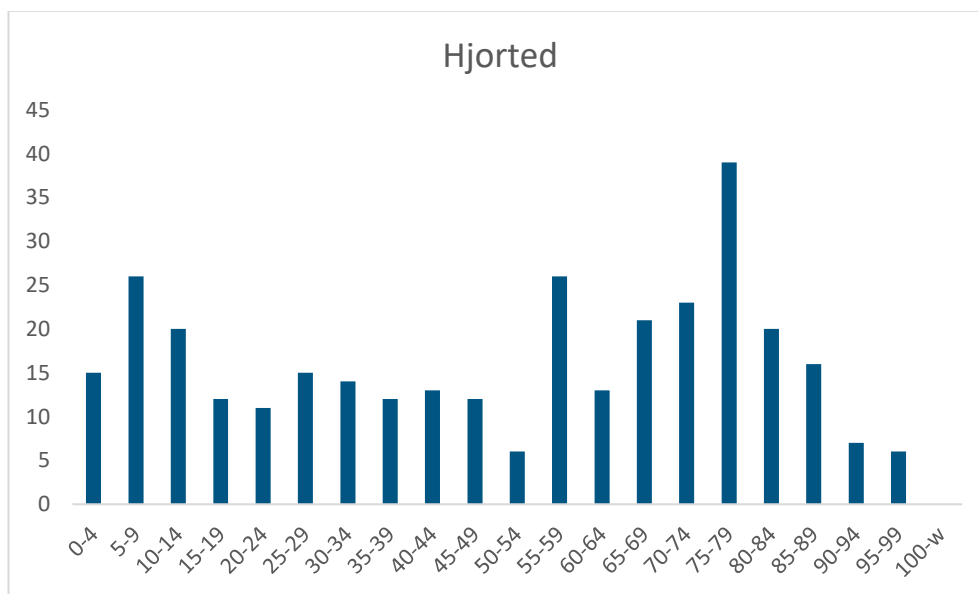
2.2.1. Befolkningsutveckling

Under mitten av 80-talet bodde ca 370 personer i Hjortedets tätort. Under 00-talet låg antal invånare runt 300 personer, för att öka till ca 320 under år 2023. I Hjortedets omland bodde 330 personer under mitten av 80-talet, för att minska stadigt till ca 220 personer år 2023.



2.2.2. Åldersfördelning

Hjorted följer den generella åldersstrukturen som finns för kommunen i stort, det vill säga med en relativt stor andel av invånarna tillhör de äldre befolkningsgrupperna. Störst är åldersgruppen mellan 75–79 år.



2.2.3. Socioekonomiskt läge

Andelen i Hjorteds tätort med låg ekonomisk standard uppgår till 22,7 procent, vilket är en hög siffra inom Västerviks kommun. I omlandet har 10,5 procent låg ekonomisk standard. Anmärkningsvärt är att 0 procent i Hjorteds tätort har hög ekonomisk standard, medan 6,8 procent i Hjorteds omland har hög ekonomisk standard.



2.2.4. Lediga tomter

I Hjorted finns ett fåtal lediga kommunala tomter i södra delen av orten, i närhet till Himalajaskolan. På Gökgratan i ortens östra del finns mark för tomter men tomter är inte avstyckade och kapaciteten i VA-systemet behöver utredas.



2.2.5. Bebyggelseutveckling

På kartbilden nedan har samtliga befintliga byggnader i Hjorted delats in utifrån fastighetsregistrets information om vilket årtionde de har uppförts. Notera att detta inte innebär att det **inte** kan ha legat bebyggelse på platsen tidigare, vilket medför att det inte ger en exakt bild av hur samhället vuxit fram och när marken har ianspråktagits. Kartbilden bör istället ses som en sammanställning av hur nuvarande bebyggelse har vuxit fram och när olika områden kom till.



2.2.6. Markägoförhållanden

Kommunen äger en del mark i Hjorted, särskilt i östra och södra delen av orten. Markägandet utgörs av mark för offentlig service som skola och särskilt boende, naturmark och områden för rekreation samt betesmark.

2.2.7. Permanentbostäder och fritidsboende

Till stor del är de flesta bostäder i orten bebodda och betraktas som permanentbostäder. Dock finns det ett antal fastigheter utan någon registrerad boende, som utgör cirka 14 procent av det totala fastighetsbeståndet på orten.

2.3. Historia

2.3.1. Ortens framväxt

De som byggde den första kyrkan i Hjorted valde platsen på höjden med omsorg. Den första kyrkan låg på samma plats som den nuvarande, på norra sidan av sjön Hjorten med god utsikt över sjö och stränder. Platsen för en kyrka utvecklades ibland till ett litet samhälle men ofta är det något mer än själva kyrkplatsen som ska till. Det kan vara en industri men i Hjorteds fall är det vägarna. Mitt i byn möts flera av inlandets viktiga vägförbindelser. Ett centrum växte fram i korsningen och villor byggdes utmed vägarna. Hjorted blev ett småsamhälle som växte fram på landsbygden och som bidrog till att service av olika slag kunde erbjudas även utanför de större städerna.

2.3.2. Kulturmiljövärden

Huvudområde Hjorteds samhälle pekas ut i kulturmiljöprogrammet och omfattar tätortsbebyggelsen i Hjorted. Området sträcker sig från Hjorteds säteri i norr till



hembygdsparken i söder. Österut är huvudområdet utsträckt för att omfatta Kvarnbron med spåren av kvarnmiljö.

I området finns lämningar i form av exempelvis gravfält, rösen och stensättningar. De visar på områdets långa kontinuitet som en plats där människor har levt. Under medeltiden fanns tre frälsehemman, varav en var en sätesgård, samt ett kyrkohemman. Sätessgården förefaller då ha kallats Hjortö. Säteriet har bestått in i våra dagar och utgör ännu en större jordbruksfastighet. Under medeltiden byggs socknens första kyrka och därmed etableras Hjorted på allvar som ett centrum för bygden.

Kvarnbrons byggnadstid är inte känd men bron är byggd av kilad sten som inte bearbetats mer än vad som behövts. Det indikerar att den har en hög ålder. Fram till 1800-talet var Kvarnbron nordost om samhället den viktigaste förbindelseleden. Vägen söderut, med bro över sjön Hjorten, Sundsbron, var då bara tillgänglig för ridande och gående men under 1800-talet kom Sundsbron att byggas om och överta rollen som den viktigaste vägförbindelsen söderut.

Uppgifter från 1950-talet visar att Hjorted då raskt växte. Man byggde framförallt utmed Ankarsrumsvägen och Lövtomtavägen. De flesta av husen är mindre villor, typiska för traditionella egnahems-områden från den här tiden, men det finns också några större funkishus, varav en del haft flera lägenheter. Flera av husen har kvar sina putsade fasader och några har också en grov puts, gärna med någon form av mönster, så kallad Västerviksrevetering som är typiskt för trakten.

Under 1950- och 60-talet tillkom ny bebyggelse söder om centralskolan utmed Bokgatan, Skolvägen och Pärönvägen i för tiden typisk stil med putsade eller tegelklädda fasader, med svarta betongpannor på taken och garage i källarplan. Samhällets expansion fortsatte under 1970-talet då ny bebyggelse tillkom utmed Sahultsvägen och västra delen av Rosvägen. Även i söder, på Himalajas sluttning utmed Himalajavägen, byggdes en del villor. Fram till 1970-talet växte också en bebyggelse fram utmed Falsterbovägen nordost om samhället. Bebyggelsen här är tidsmässigt blandad. Den består främst av villor men här finns också Hjorteds brandstation.

2.4. Landskap och naturvärden

2.4.1. Grön- och blåstruktur

Det norra sprickdalslandskapet i Hjortedsbygden domineras av skogsmark med smala odlingsområden i dalgångarna. I flera fall utgörs också dalarna av sjöar och vattenleder som bildar ett sammanhängande nätverk genom vilket man kan nå från inlandet till kusten.

I samband med framtagande av ÖP2050 togs även ett planeringsunderlag för grön- och blåstruktur fram, som ligger till grund för översiktsplanarbetet. När detta är färdigställt kommer resultatet att arbetas in i översiktsplanen.



2.4.2. Riksintressen

Vissa områden kan ha så pass höga värden och är så pass unika i sig att de kan vara av nationell betydelse. Ett sådant område kan pekas ut som områden av riksintresse för ett visst samhällsintresse. Områdena kan vara betydelsefulla av olika skäl. Exempelvis höga värden för natur, kultur eller friluftsliv som måste bevaras. Även betydelsefulla vägar, järnvägar och järnvägsstationer kan pekas ut så att de förblir lätta att nyttja. Täckter för att utvinna en viss resurs såsom värdefulla ämnen och mineral kan pekas ut. Områden som är betydelsefulla för att utvinna energi kan också pekas ut. Liksom fiskevatten som har betydelse för yrkesfisket.

Riksintressena finns nämnda i lagen, i miljöbalken 3:e respektive 4:e kapitlet. De statliga myndigheterna anger områden som de anser är av riksintresse. Dessa anspråk från olika myndigheter ska sedan behandlas i kommunernas översiktsplanering. I det arbetet är det länsstyrelsen som företräder de statliga intressena, i dialog med kommunen. Kommuner kan då föreslå att lägga till nya, ändra, eller ta bort områden av riksintresse.

För Hjorteds tätort återfinns inga riksintresseområden.

2.4.3. Skyddade områden

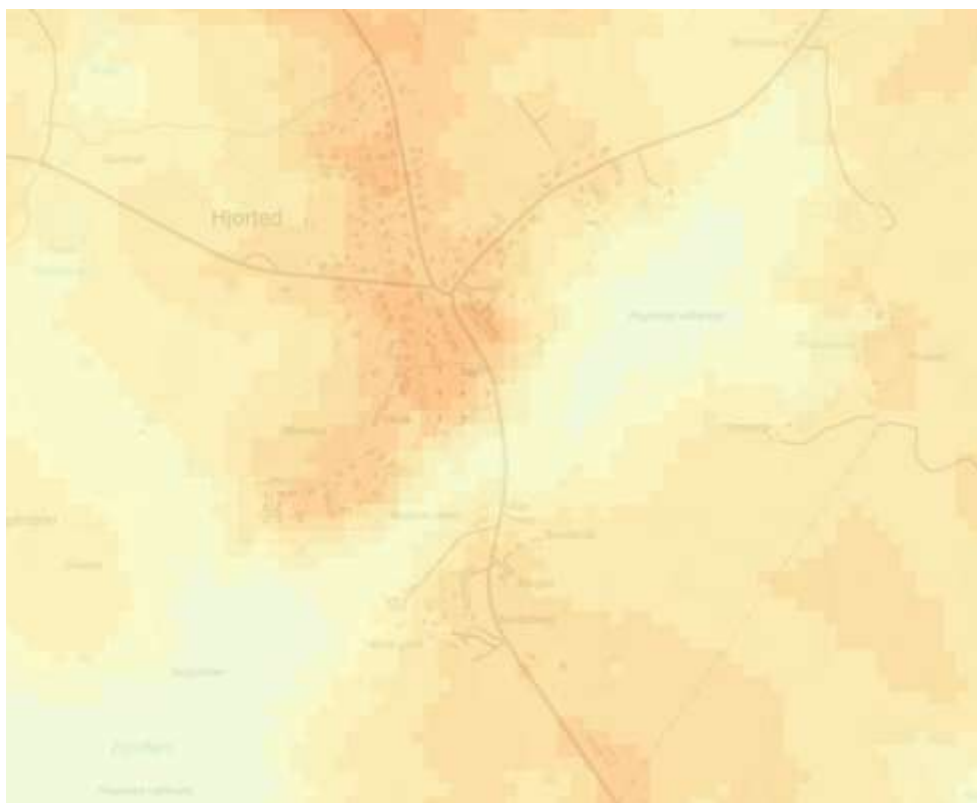
För orten gäller att vattenskyddsområde Nynäs täcker stora delar av norra tätorten.

2.5. Övergripande klimatrisker

2.5.1. Temperatur och värmekartering

Medeltemperaturen i framtiden förväntas öka i hela kommunen, vilket även gäller för Hjorted. I Västerviks kommun förväntas medeltemperaturen öka något mer än för länet i stort, nämligen med 4,5–5,5 °C fram till perioden 2071–2100 enligt RCP8,5. Medeltemperaturen per år beräknas enligt scenariot uppmätta mellan 10–13 °C. I kommunen väntas den längsta perioden med högsommardygn att uppgå till runt 22 dygn per år för perioden 2071–2100, vilket är en ökning från idag med ca 5 dygn. Vegetationsperioden ökar med ca 100 dygn enligt scenario RCP8,5 dygn för perioden 2071–2100 jämfört med 1971–2000. För år 2071–2000 kommer därmed vegetationsperioden utgöras av mer än 300 dygn per år.

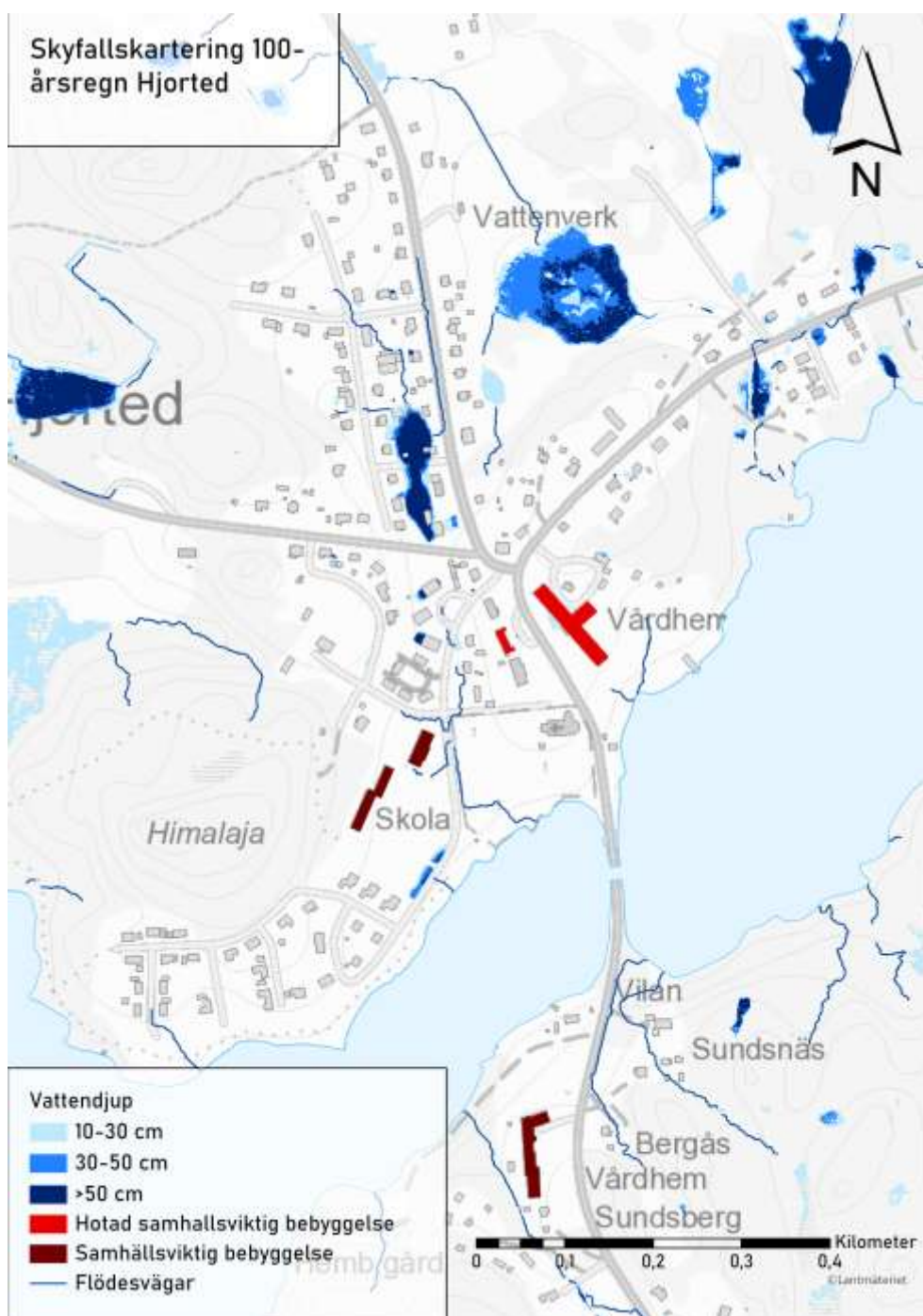
MCF, myndigheten för civilt försvar, har tagit fram en nationell värmekartering som visar högsta markytetemperaturen (maxtemperatur) under sommarperioden 1 juni till 31 augusti under 2017–2023. Resultatet av värmekarteringen för Hjorted redovisas nedan. Enligt värmekarteringen kan det utläsas att kommunen i stort har färre områden med uppmätta höga temperaturer i jämförelse med kringliggande kommuner. Även för Hjorteds tätort finns det färre områden med uppmätta höga temperaturer än för andra delar i kommunen.



2.5.2. Nederbörd, skyfall och översvämning

Totalt sett väntas i Västerviks kommun en ökning av medelnederbörden om ca 8 mm/mån för scenario RCP8,5 för perioden 2071–2100 jämfört med referensperioden. I kommunen väntas även antalet dygn med extrem nederbörd öka med ca 2 per år, vilket är något mer än scenariot för Kalmar län. Totalt sett kommer därför det kunna uppgå till 4–5 dygn med extrem nederbörd per år för kommunen enligt scenario RCP8,5. Trots ökningen väntas färre dygn med extrem nederbörd i våra trakter än för landet i sin helhet.

Nedan finns en kartbild över Hjorted där en simulering för ett 100-årsregn visar vilka områden och samhällsviktiga funktioner som kan vara extra utsatta vid en skyfallshändelse. Skyfallskarteringen visar vilka områden som svämmar över vid extrema regnhändelser när dagvattensystem och markens infiltration inte räcker till. I tätorten utgör främst äldreboendet Nynäsgården den hotade samhällsviktiga bebyggelsen vid skyfallshändelser. I befintligt bostadsområde vid Lövtomtavägen samt vid grönområdet öster om Ankarsrumsvägen finns också risk för översvämning vid skyfall.



2.5.3. Torka och bränder

En period utan nederbörd kallas torrperiod. Denna indikator beskriver årets eller säsongens längsta torrperiod. För kommunen som helhet kommer scenario RCP8,5 inte innebära någon nämnvärd förändring för indikatorn, utan för perioden 2071–2100 kommer den längsta torrperioden att uppgå till ca 21,5 dygn per år enligt scenario RCP8,5.

Brandrisken i skog och mark påverkas av olika meteorologiska faktorer såsom luftfuktighet, nederbörd, temperatur och vind. Extremväder kommer att bli



2.6.2. Centrum

Centrum är inte tydligt definierat och exempelvis saknas ett torg. Centrumfunktionerna utgörs av en mindre livsmedelsbutik, hållplatsläge, drivmedelsstation och församlingshem. Även det ena av ortens särskilda boenden ligger centralt.

2.6.3. Verksamhetsområden

I orten finns enbart mindre verksamheter och inget tydligt verksamhetsområde. Ett verksamhetsområde finns söder om orten invid idrottsplatsen.

2.6.4. Offentlig verksamhet

I Hjorted finns ett utbud av kommunal service. Himalajaskolan är en F-6-skola med upptagningsområde även för Totebo och Blankaholm samt omgivande landsbygd till kommunens södra gräns. Även en brandstation finns i orten.

Två särskilda boenden finns, Nynäsgården och Sundsgården.

2.6.5. Handel, service och besöksnäring

Idag finns viss handel i orten i form av en mindre livsmedelsbutik och en handelsträdgård.

2.6.6. Fritid, kultur och rekreation - föreningsliv, folkliv

Hjorted har en idrottsplats med fotbollsplaner och klubbhus söder om orten med aktiv verksamhet. Kyrkan har ett stort församlingshem i ortens centrum. I övrigt saknas en samlingslokal för allmänheten på orten. Kyrkans verksamhet förstärker kulturutbudet. Offentlig konst finns, exempelvis två muralmålningar från år 2021. En viktig plats för rekreation är ortens badplats.

2.7. Kommunikationer och infrastruktur

2.7.1. Restider

Med bil tar det ca tolv minuter till Ankarsrum och ca en halvtimme till Västervik. Även till Vimmerby tar det ca en halvtimme och det är ca 45 minuter till Oskarshamn.

2.7.2. Biltrafik och vägnät

Orten är belägen där flera vägar möts. De primära förbindelserna är väg 757 som förbinder orten med E22 i nordostlig riktning, samt med Oskarshamns kommun i sydlig riktning. Väg 769 förbinder orten med E22 och Blankaholm i sydlig riktning. Väg 770 förbinder Hjorted och Totebo. För kopplingen till Ankarsrum är väg 783 viktig.

2.7.3. Gång- och cykeltrafik

Viss GC-förbindelse finns i ortens östra del, men GC-förbindelser behöver tillkomma i hela orten för att värna äldres och barns framkomlighet på ett tryggt sätt. Extra viktigt är en GC-förbindelse mot badplats och idrottsplats över Sundsbron.



2.7.4. Kollektivtrafik

Från Hjorted tar det 10–15 minuter med buss till Totebo och Ankarsrum. Till Västervik tar resa ca en timme och innebär ofta ett bussbyte i Ankarsrum. Det tar även ca en timme med buss till Vimmerby, även då med byte i Ankarsrum. Till Oskarshamn är det betydligt svårare att ta sig, resan innebär ofta två byten och tar närmare två timmar.